

Vervolgonderzoek naar aanwezigheid van Rugstreeppad t.b.v aanleg Politiebureau te Uithoorn 2019

Opgesteld door:

Tekst en veldwerk: N.D. Daemen bc.

In opdracht van:

Ivo van de Weijer, Adviseur Ruimtelijke Ontwikkeling

POSTBUS 94 | 5126 ZH GILZE | 06 57 73 64 87
IVDW@ORDITO.NL | WWW.ORDITO.NL

RESULTAAT IN RECHT EN RUIMTE

© Augustus 2019

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Ligging en begrenzing onderzoeksgebied	3
3	Werkwijze	4
4	Resultaten van de onderzoeken	5
4.1	Waarnemingen	5
4.1.1	Biotoop en condities	5
4.1.2	Geschikte biotopen in de omgeving	6
4.1.3	Aangetroffen dieren	7
5	Conclusie en aanbeveling	8
6	Literatuur/colofon	9
	Bijlage Protocol	10

1 Inleiding

Aan de Koningin Maximalaan te Uithoorn ligt een graslandperceel. Ten behoeve van de ruimtelijke ontwikkeling in verband met de realisatie van een nieuw politiebureau ter plekke werd in maart 2019 een quickscan Natuurbeschermingswet 2019 uitgevoerd. (Bron: Ecologische Quickscan Politiebureau Uithoorn, Elsken Ecologie maart 2019 Edam) Tijdens de quickscan stonden delen van het graslandperceel "plasdras". Omdat in de omgeving rugstreeppad voorkomt en rugstreeppad (*Epidalea calamita*, voorheen *bufo calamita*) voorkeur heeft voor plasdras situaties, werd geadviseerd om in april en mei op windstille avonden bij geschikte temperatuur nader onderzoek te doen. ORDITO benaderde Arda advies voor natuur en landschap voor het voorgezet onderzoek.

Voorliggende rapportage geeft antwoord op de vragen;

- Is rugstreeppad aangetroffen;
- Kan rugstreeppad alsnog voorkomen;
- Welke zorgvuldigheidstappen zijn wel of niet nodig?

2 Ligging en begrenzing onderzoeksgebied

Luchtfoto PDOK service

Het gebied binnen de rode stippellijn betreft het onderzoeksgebied. Aan de zuidzijde ligt een golfbaan en aan de westzijde een algemene begraafplaats. Aan de noordzijde ligt de Koningin Maximaweg. Noordelijk ligt een ruigte gebied en een akker.

3 Werkwijze

Rugstreeppad leeft een verborgen leven. Overdag kruipen de dieren weg in holen en spleten om in de nachtelijke uren tevoorschijn te komen en te jagen op insecten. Tijdens de voorplanting in april mei of later worden koren van roepende rugstreeppadden gehoord en laten de dieren zich goed zien. Voortgezet onderzoek richt zich indien het biotoop geschikt is op de kooractiviteiten en visuele waarnemingen. Indien er voortplanting heeft plaatsgevonden kunnen in de periode mei en juni ei-snoeren en juli/augustus juvenielen worden gevonden.

Om vast te stellen of, en om rugstreeppad uit te sluiten, heeft het Netwerk Groene Bureaus (NGB) een protocol opgesteld. (zie bijlage Protocol NGB) In het protocol wordt voor de voortplantingsbiotoop aanbevolen om 2 bezoeken af te leggen. Indien de eerste twee bezoeken geen resultaat opleveren is een derde bezoek in de periode juli/augustus aanbevolen. De beste tijdstippen voor de bezoeken liggen tussen een uur na zondondergang en een uur voor zonsopgang bij temperaturen ruim boven de 10°C; "Relatief warme, broeierige avonden/nachten, bij voorkeur na regen".

Naast het luisteren naar kooractiviteit werd het onderzoeksgebied visueel doorzocht met een sterke lamp. In bijzonder zijn de laagste delen zoals greppels en laagten extra bezocht. De sloot aan de Koningin Maximaweg werd vanaf de kant onderzocht op activiteiten. De sloot aan de zuidzijde langs de golfbaan en de sloot aan de zijde van de algemene begraafplaats werden eveneens met een scherpe lamp visueel beoordeeld. Tijdens het derde bezoek bleek dit niet meer mogelijk omdat alle sloten dichtbegroeid waren met riet. De sloot langs de Koningin Maximaweg stond bovendien zo goed als droog.

Tijdens de eerste twee bezoeken is ook gebruik gemaakt van geluidsfragmenten van roepende rugstreeppadden om kooractiviteit uit te lokken. Bij hoorbare activiteit vindt dan een opname plaats.

Het biotoop in het onderzoeksgebied werd beoordeeld op geschiktheid voor rugstreeppadden.

De omgeving werd op de satellietfoto beoordeeld op mogelijk nabij gelegen biotopen of mogelijke geschiktheid voor rugstreeppad.

4 Resultaten van de onderzoeken

De onderzoeken zijn uitgevoerd door dhr. N. Daemen bc. Dhr. Daemen heeft uitgebreide ervaring met onderzoek naar rugstreeppadden. Hij deed o.a. onderzoek in Haarlemmermeer en werd ingehuurd door Waterproef in Edam (laboratorium voor Hoogheemraadschap Holland Noorderkwartier en Waternet) voor waarnemingen op uiteenlopende locaties in Noord-Holland waaronder de omgeving van Uithoorn.

De avondbezoeken vonden plaats op:

datum	tijdstip	zon onder	temperatuur	wind	hemel
24-4-2019	22.50-00.50	20.52	15-12°C	0 á 1 BF ZW	bewolkt na regenbui
26-5-2019	22.45-00.30	21.43	12°C	1 á 2 BF ZW	bewolkt en motregen na broeierige warme dag
05-8-2019	22.20-00.25	21.24	20-19°C	2 á 3 BF ZW	licht bewolkt na weinig regen en droge periode

Alle avondbezoeken vonden ruim na zonsondergang bij duisternis plaats. De eerste twee bezoeken na regen en tijdens regen bij geschikte temperaturen. Het derde bezoek vond plaats na een lange zeer warme en droge periode.

4.1 Waarnemingen

4.1.1 Biotoop en condities

Het perceel bestaat uit een verlaten grasland perceel waarop geen onderhoud meer plaatsvindt. In het perceel liggen lagere delen en forse rijsporen die na heftige regenval plasdras staan. Het regenwater stagneert op de kleibodem.

Bij het eerste bezoek op 24 april stond slechts in de diepste delen van de rijsporen een plasje water. Tijdens de twee andere bezoeken stond alles droog en bij het laatste bezoek 5 augustus vertoonde de bodem overal grote scheuren. Als voorplanting biotoop voor rugstreeppadden zijn de laagten en rijsporen daarom dit jaar 2019 ongeschikt.

NB Afhankelijk van een nat jaar kan dit voortplantingsbiotoop wel geschikt zijn!

Rijspoor met waterplas

De sloot langs de Koningin Maximaweg heeft, in tegenstelling tot de twee andere sloten, een enigszins flauwe oever. Dit maakt de sloot geschikt als voortplantingsbiotoop voor rugstreeppadden. Echter de zware begroeiing met riet zorgt voor veel schaduw waardoor ei-snoeren onvoldoende zonlicht krijgen en eventuele larve onvoldoende kunnen opwarmen.

Dichtgegroeide sloot

De overige sloten liggen diep met een stijl talud. Ook hier speelt schaduwval en volgroeien met riet waardoor het biotoop minder geschikt is voor voorplanting.

Het gras is niet gemaaid tijdens alle drie de bezoeken. Tijdens het tweede en derde bezoek was het lang en delen waren door de regen platgevallen. De laagten en rijsporen vertoonden open en droge plekken na de plasdras periode in het voorjaar. Op 5 augustus waren deze plekken begroeid met fioringras dat laag blijft. Als zomer foerageerbiotoop zijn met name de plekken met lage begroeiing geschikt voor rugstreeppad.

Gescheurde grond

Overdag kunnen de dieren in de gescheurde grond en muizenholen wegkruipen. Graven is echter in de harde kleigrond niet mogelijk hetgeen het zomerbiotoop minder geschikt maakt.

4.1.2 *Geschikte biotopen in de omgeving*

In de omgeving zijn biotopen voor rugstreeppad. Grenzend aan het onderzoeksgebied ligt de Golfbaan Uithoorn met kort gras en zandbunkers. Ook enkele ruigte terreintjes omringen deze locatie en maken het geschikt voor rugstreeppad. Aan de noordzijde aan de overzijde van de weg en de busbaan ligt een groot ruigte terrein en een bouwrijp gemaakt terrein. Ook hier is een zeer geschikt biotoop voor rugstreeppad te vinden. Mogelijk maakt rugstreeppad gebruik van de algemene begraafplaats. De zandige ondergrond en relatief open structuur dragen bij aan een mogelijk zomer en winterbiotoop.

4.1.3 Aangetroffen dieren

datum	nederlandse naam	wetenschappelijke naam	aantal	methode
24-apr	bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	2	zicht/foto
	veenmol	<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i>	1	gehoor/opname
	gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	1	zicht
26-mei	gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	6	zicht/opname
5-aug	vleermuizen, sprinkhanen en krekels			

Gedurende het avondbezoek op 24 april werd een veenmol gehoord en opgenomen. Het geluid van de veenmol lijkt sterk op een roepende rugstreeppad. Het is echter minder sterk en continue. Vooral het laatste kenmerk, het continue geluid, is een opvallend verschil. Rugstreeppad moet telkens de kwaakblaas opnieuw vullen waardoor het geluid door een hikje wordt onderbroken. De verwarring in het geluid draagt bij aan foutieve waarnemingen van rugstreeppad door ongeofende waarnemers.

Gewone pad werd tijdens de eerste en tweede avond gezien. De biotopen van gewone pad en rugstreeppad overlappen elkaar. Rugstreeppad is echter een pioniersoort van open enigszins ruige terreinen. Gewone pad prefereert vegetatie die in een verder gevorderd stadium is. Gewone pad houdt van stabielere milieus. Waar gewone pad verschijnt verdwijnt dikwijls de rugstreeppad omdat het biotoop voor rugstreeppad niet meer passend is.

Gewone pad

De waarnemingen van actieve gewone padden toont dat de weersomstandigheden gunstig waren. Indien rugstreeppad aanwezig zou zijn, zou deze ook waargenomen zijn. Het toont daarmee ook de mindere geschiktheid van het biotoop voor rugstreeppad. Het aantreffen van een bruine kikker past in het beeld van een veranderend biotoop.

In augustus werden geen amfibieën waargenomen. De weersomstandigheden van de maand juli waren extreem droog. Voorafgaande aan het veldbezoek was er een lichte regenbui gevallen. Ondanks werden geen padden gezien.

De sloot langs de Koningin Maxima weg stond nagenoeg droog en hier werden geen activiteiten, ei-snoeren of juvenielen waargenomen. In de twee overige sloten werden geen activiteiten gezien.

5 Conclusie en aanbeveling

Rugstreeppad (*Bufo calamita*) is niet aangetroffen tijdens de veldbezoeken. Rugstreeppad wordt wel in de nabije omgeving waargenomen.

In het onderzoeksgebied liggen rijsporen en laagten die bij voldoende watervoerendheid passend zijn als voortplantingsbiotoop voor rugstreeppadden. Tijdens het veldbezoek waren deze elementen niet geschikt omdat het water ontbrak.

In de nabije omgeving zijn er geschikte land- en waterbiotopen voor rugstreeppadden.

Voorgenomen werkzaamheden in het onderzoeksgebied hebben geen invloed op individuele rugstreeppadden omdat de veldbezoeken aanwezigheid van rugstreeppadden hebben uitgesloten.

Vervalt door ophogen en egaliseren van het onderzoeksgebied een belangrijk voortplantingsbiotoop voor rugstreeppad en heeft dat invloed op populatie in ruimere zin? Onder de huidige condities kan hierop geen antwoord worden gegeven omdat rugstreeppad niet is aangetroffen. In gelijkende omstandigheden in een referentie populatie in Woerden waren rugstreeppadden zeer actief in een plas van een rijspoor. De kans op afwezigheid in het onderzoeksgebied neemt daarmee toe omdat rugstreeppad bij aanwezigheid in het onderzoeksgebied ook actief had moeten zijn.

In aanvulling op de quickscan kan worden geconcludeerd dat aanvragen van een ontheffing of een verklaring van geen bedenkingen Natuurbeschermingswet 2017 t.a.v. rugstreeppad niet nodig is omdat voorkomen van de soort in het onderzoeksgebied is uitgesloten.

Voor gewone pad en bruine kikker geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Wel dient de zorgplicht in acht te worden genomen. Daarom wordt aanbevolen te werken met een goedgekeurde gedragscode. <https://mijn.rvo.nl/overzicht-gedragscodes>

Vestiging van rugstreeppad in de toekomst en in het bijzonder onder nattere omstandigheden of bij ontwikkelen van het gebied met grondvoorbelaasting, is zeker niet uit te sluiten. Dit kan worden voorkomen door plaatsing van een amfibieën scherm zodat rugstreeppadden het werkgebied niet kunnen bereiken.

Bij de toekomstige inrichting van het gebied zou een natuurvriendelijke oever langs de sloot een goede compensatie kunnen bieden voor het mogelijke verlies van een voortplantingsbiotoop. Niets is mooier dan een koor van rugstreeppadden op een zwoele zomerse avond voor een politiebureau.

6 Literatuur/colofon

Daemen ND, Rugstreeppadden in de Haarlemmermeer onderzoek naar voorkomen van rugstreeppadden in de Haarlemmermeer, september 2008.

Daemen ND, Rugstreeppad in Rijsenhout? Onderzoek naar voorkomen van rugstreeppad in Rijsenhout Haarlemmermeer, september 2012.

Diepenbeek van A, Creemers R, Herkenning Amfibieën en Reptielen
Nijmegen, 2006, Stichting RAVON

Lenders, H.J.R. e.a. , Waarnemen en herkennen van Amfibieën en reptielen in het veld,
Nijmegen, 1993-1 Stichting RAVON

Nöllert, A, Nöllert, C, Amfibieëngids van Europa
Baarn, 2001, Uitgeverij Tirion

Rijsewijk A, Een rugstreeppad in de polder
Nijmegen, 2005, Stichting RAVON

Stumpel T, Strijbosch H, Veldgids Amfibieën en reptielen
Utrecht, 2006, KNNV uitgeverij

Walter de van E, Zollinger R, CASE: De rugstreeppad als pionier in nieuwe aanpak ruimtelijke ordening
Artikel Levende Natuur mei 2008

Ecologisch onderzoek aan de rugstreeppad in de Noordoostpolder RAVON, A. M. Spitzen - van der Sluijs,
R. Zollinger & A. C. van Rijsewijk oktober 2007

Kennisdocument Rugstreeppad Versie 1.0 2017 BIJ12

Ecologische Quickscan Politiebureau Uithoorn, Elsken Ecologie maart 2019 Edam

Foto's en kaarten
Fotografie: N.Daemen
Kaarten: PDOK service
Bewerking: Q-GIS

N.Daemen bc. 6 augustus 2019

Andersenhof 8

3446 BS Woerden
Internet: www.arda-natuur.nl n.daemen@arda-natuur.nl
T 0348743245
M 0614604974
KvK 34223327 BTW NL71023380B01

Voor schade die het gevolg is van besluiten van opdrachtgever op basis van het advies, is ARDA adviesbureau voor natuur, cultuurhistorie en recreatie niet aansprakelijk.

Bijlage Protocol

Rugstreeppad

Functies: voortplantingsbiotoop

Rugstreeppadden planten zich voort in ondiep, onbeschaduwde en vaak onbegroeide water dat vrij snel opwarmt. Vaak wordt gebruik gemaakt van tijdelijke poeltjes en plassen, maar ook slootjes en vennen kunnen geschikt zijn. Een voorwaarde is wel dat het water niet te zuur is (pH niet lager dan 5). Ook (enigszins) brak water wordt getolereerd.

Tijdens de voortplantingsperiode proberen de mannetjes met hun roep, meestal vanuit geschikt voortplantingswater, vrouwtjes te lokken. De meeste roepactiviteit is na half april en in mei, maar meerdere pieken met roepactiviteit in het jaar komen voor. De complete ontwikkeling van eiafzet tot aan land gaan duurt circa 3-12 weken. Een tweede legsel, meestal half zo groot dan het eerste, is vaak minder succesvol. Larven worden het hele seizoen aangetroffen, juvenielen vooral tussen juni en half september.

Zomerbiotoop

In de zomer zitten de padden overdag ingegraven of ergens onder gekropen. Als het donker is komen ze tevoorschijn om te jagen op kleine dieren (zoals spinnen, regenwormen, op de grond levende insecten)

Winterbiotoop

Rugstreeppadden overwinteren altijd op het land, ingegraven in de grond (60-180 cm diep) of weggekropen onder/in schuren of in kelders, in en om boerderijen. Overstroming van hun winterplaats overleven ze meestal niet. Wanneer de temperatuur in het voorjaar weer hoog genoeg wordt (grondtemperatuur > 5-6°C) verlaten de mannetjes hun overwinterplaats.

Voor een stabiele, duurzame populatie moeten de verschillende biotopen (op de juiste momenten in het jaar) beschikbaar zijn en moeten er voldoende migratiemogelijkheden zijn tussen de verschillende biotopen. In veranderende terreinen zoeken rugstreeppadden de plaatsen op die op dat moment geschikt zijn. De voortplantingstijd is de beste periode om aanwezigheid van rugstreeppadden vast te stellen.

Migratieroutes

Er is een groot verschil in het dispersie-gedrag tussen juveniele en volwassen rugstreeppadden. Volwassen dieren verplaatsen zich tot enkele kilometers, maar regionaal zijn daarin grote verschillen. Het zijn voornamelijk verplaatsingen tussen overwinterplaats en voortplantingswater. Tijdens de voortplantingstijd is de actieradius beperkt. Een aantal van de mannetjes is trouw aan het voortplantingsgebied en keert jaar na jaar terug. Vrouwtjes daarentegen keren niet steeds terug naar het bekende voortplantingswater. Vrouwtjes verlaten direct na de eiafzet het water en blijven niet lang in de buurt van het voortplantingswater. Het zijn voornamelijk de juvenielen die rondtrekken en nieuw voortplantingsgebied koloniseren. Afstanden zijn niet bekend, maar het is waarschijnlijk dat uitwisseling van juvenielen plaatsvindt tussen populaties die 3-5 km van elkaar liggen.

Methode en werkwijze rugstreeppad

Functie	Methode	Periode	Aantal bezoeken	Periode tussen bezoeken	Weersomstandigheden	Tijdstip	Moeilijkheidsgraad
Voortplantingsbiotoop	Luisteren naar roep/ koor activiteit (eventueel uitlokken met afspelen geluid)	Half april t/m mei (juni) en half juni - begin augustus	3	Zelf te bepalen; minimaal 1 keer in periode half april t/m mei.	Relatief warme, broeierige avonden/nachten, bij voorkeur na regen.	(1) Vanaf 1 uur na zonsondergang tot 02:00 (2) voor zonsondergang	Basis
En/of							
	Zoeken naar eisnoeren, larven en juvenielen (indien nodig met schepnet).	(Half mei) juni t/m augustus	4	Minimaal 10 dagen			Afhankelijk van biotoop
Zomerbiotoop	Op basis van potenties en ligging voortplantingsbiotoop						Moeilijk
Winterbiotoop	Op basis van potenties en ligging voortplantingsbiotoop						Moeilijk